

grote waarde heeft in meer beperkte kring of door iets bijzonders opmerksaamheid verdient.

De bezwaren werden niet gewichtig bevonden. De gewichtigste stap des levens. De gewichtige beraadslagingen over onze onvergelykelyk schone Grondwet.

Het tijdvak, dat volgde, was het gewichtigste en het belangrijkste mijns levens. (v. LENNEP) Dikwijls heb ik u enige der belangrijkste episoden verteld van die reis. De muurschilderingen van Pompei zijn belangrijk voor de kennis van het tekenen en schilderen der antieken.

487. GEWOONTE, HEBBELIJKHEID, AANWENSEL.

Handeling die zo dikwijls herhaald wordt, dat men zich ten slotte niet meer bewust rekenschap geeft van zijn daad.

Gewoonte is het algemene woord en laat in het midden of de handeling goed of verkeerd is.

Hebbelijkheid is een tot een onbewuste, onwillekeurige gewoon- te geworden wijze van doen, meestal met de ongunstige bijgedachte, dat de gewoonte verkeerd of belachelijk is.

Aanwensel drukt altijd de ongunstige bijgedachte uit van verkeerde of belachelijke gewoonte.

Gewoonte is een tweede natuur. Eenmaal gedaan is nog geen gewoonte. Neigingen veranderen ras in gewoonten, in hebbelijkheden, en die vormen eindelijk ons karakter.

Kuchen is een hebbelijkheid van hem. Zijn speelzucht, meer een ver- keerd middel, uitgekozen om zijn droefheid af te leiden, dan wel een geves- tigde hebbelijkheid in zijn karakter.

Hij heeft allerlei zotte aanwensels over zich. Ieder volk heeft zijn ge- woonten en zijn aanwensels.

488. GEZICHT, AANBLIK.

Een gewaarwording van het oog, of ook datgene waardoor de gewaarwording is opgewekt.

Gezicht wordt gebruikt in de dagelykse omgangstaal, terwijl aanblik tot de verheven stijl behoort.

Het gezicht van de blote sabel van de veldwachter deed hem beven. Voor uw aanblik, o Heer, siddert de boze.

489. GEZICHTTEINDER, HORIZON, KIM.

De cirkelboog, waarbuiten de oppervlakte van de aarde en de zich daarop bevindende voorwerpen aan het gezicht onttrokken zijn.

Gezichtteinder wordt gebruikt, wanneer men denkt aan het punt, dat de uitgestrektheid van ons gezichtsvermogen bepaalt.

Horizon is de cirkel die gevormd wordt door de aanraking van het uitspannel en de oppervlakte der aarde.

Kim is de schijnbare rand van de horizon.

Aan de gezichtteinder zag hij het weerlichten.

Eindelijk werd er aan de horizon een rode stip zichtbaar.

Zie, de kim wordt in 't Oosten reeds lichter!

490. GIFT, GAVE, GESCHENK.

Gift is alles wat gegeven wordt; ze kan aanzienlijk zijn en is vaak een uiting van genegenheid.

Gave is een edeler woord dan gift; een gave wordt geschonken

uit liefde, en de gever acht zich daarbij niet zozeer de meerdere van de begiftigde.

Een geschenk kan ook een meerdere worden aangeboden, het is een gift die men geeft om genoegen te doen of eer te bewijzen.

Ik mag uw gift niet versmaden, en ik zal zorgen, haar ten nutte te be- steden. Even gevaarlijk is het de kinderen met beloften van giften, en althans met enige geldgiften aan te moedigen.

De Kaninefaat is niet gewoon zijn herbergzaamheid te doen betalen, nochtans vergun ik mijn zuster uw gave aan te nemen. (v. LENNEP) Voor giften en gaven kan men veel gedaan krijgen.

Het meisje ontving het geschenk en stond verrukt te staren op de voorwerpen. De Oosterling, die gewoon is met zulk een ruime edelmoedig- heid zijn geschenken uit te deelen.

491. GIFT, SCHENKING.

Handeling waarbij iets aan een ander in eigendom wordt gegeven.

Gift is de overgave in eigendom van iets, dat tegelijk in ontvangst wordt genomen; het overgeven gebeurt dus tegelijk met het afstaan.

Schenking is een overeenkomst, waarbij de schenker zich ver- bindt, al dan niet door een akte bevestigd, iets te geven aan een ander, die dit aanneemt.

De giften van hand tot hand vereisen geen akte. Giften worden inge- wacht bij de voorzitter van het steuncomité.

De wet erkent geen andere schenkingen dan schenkingen onder de levenden. Schenkingen aan openbare of godsdienstige gestichten gedaan.

492. GLANZEN, BLINKEN, FLIKKEREN, FONKELEN, GLINSTEREN, SCHITTEREN.

Veel licht van zich geven.

Glanzen wordt gezegd van voorwerpen met een blinkend opper- vlak dat lichtstralen gelijkmatig afwerpt.

Blinken wordt bijna alleen gezegd van het glanzen door een levendig, nog min of meer gelijkmatig teruggekaatst licht.

Flikkeren is levendig, onrustig of bij afwisseling vlammen, stralen of glanzen.

Fonkelen is levendig glanzen of stralen en wordt ook gezegd van teruggekaatst licht of van iets dat licht terugkaatst.

Glinsteren is schitteren, flikkeren met onzekere, weifelende glans en duidt ook op de glans die van lichtgevende voorwerpen afstraalt.

Schitteren is een hel en beweeglijk licht uitstralen, hel glanzen.

Zij onderzocht of het koper en zilver der tuigen wel glanzend waren. Welk een heerlijk en verkwikkelyk vergezicht over de als zilver glan- zende rivier.

De blinkende spiegelramen. 't Is al geen goud dat er blinkt.

De vlam flikkerde lustig op de haard. Hel en vrolijk flikkert de avond- lamp en spreidt haar zachte glans over de groene werktafel heen. De sterren flikkeren aan het firmament.

Losse wolken in een zwartblauw meer, waar sterren fonkelden. De zon fonkelde zo toverend in het glinsterend ijzer der wapenen. De fonke- lende diamant op onze molens geslepen.

De maan glinsterde als een zon, de sterren fonkelden aan de blauwe hemel. 't Helder glinstrend licht. (BILDERDIJK) Het is waar, goud, goud, het glinstert tussen het zand!

Het was als werden wij met blindheid geslagen, zo schitterde de zon op het zandige plein. Om gloeilampjes te doen schitteren.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

